

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է 450 դր. 1
վեցամսեայ „ 80 „
Մեկ ծանուցումը տողին 5 դրուով է
Յտորագրութիւնները կանխիկ են:
Յտորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1ին
եւ 15ին կը սկսին:

Դաւր երբայիք լրագիրներուն համար
ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի
ուղղուի. եւ ասոնց համարն ծախ-
քը խրկողին վրայ է:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 10 ՄԱՐՏ

ՊՐՈՍՍՅԱՆ ԶԵՆՈՒԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐԸ

Մարտի 14/46 մարտ .

Յորեն , թուլ : — Մետաքս ևւ խողպի ,
միշտ նոյն վիճակի մէջ , բարձր : Սուսամ , 62 .
— Գոխանակութիւն 25 : — Յօնատ , 69 70 .
— Բօնոսլուէ , 92 7/8 :

Լոնտոն , 5/17 մարտ .

Պամանեան փոխառութիւն , հինը 86 .
նորը 75 : — Միլէն 66 : — Բօնոսլուէ 93 7/8 .
Մարտի 25 45 : — Առուտորը թուլ : — Յո-
րեն 50 : — Գարի 23 3/4 :

Կրտսի թէ նոր փոխառութեան ստորա-
գրութիւնը պիտի բացուի այս շաբթու .

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դամանակիս ամենէն կարեւոր , ամե-
նէն ծանր և հետեւաբար ամենէն դժուա-
րադրեալ եղող Հռոմի խնդրոյն վրայ Գաղ-
ղեայ Եւրակուտի ժողովին մէջ եղած
երկար և ջերմ վիճարանութիւնները վեր-
ջապէս զոգուեցան և կայսեր մատուցուե-
լիք ուղերձը քուէի դրուելով համաձայ-
նութեամբ ընդունուեցաւ :

Եւս կարեւոր խնդրոյն վրայ եղած
բազմաթիւ ատենախօսութիւններուն մէջ
ամենէն նշանաւորն եղած է Կարօլէոն
իշխանին երկրորդ մէկ ատենախօսութիւ-
նը որ կառավարութեան մը դէմ մինչև
հիմա նմանը չտեսնուած պատմական ա-
պացոյցներու ահաւոր կուտակութիւն
մը , և երկու հարիւր տարիէ ՚ի վեր Եւ-
րոպայի մէջ այլ և այլ կառավարութեանց
օրով եկած դաշտ , զանազան կարգէ և
աստիճանէ , հին և նոր քաղաքադիտաց
Հռոմի աշխարհական իշխանութեան վը-
րայ ըրած միակերպ դատողութեան բո-
վանդակութիւնն է Կարօլէոն իշխանին
իր անձնական ընդարձակ հմտութիւննե-
րով , կտրուկ և ազդու խորհրդածու-
թիւններով և զօրաւոր ու առատ ապա-
ցուցութիւններով պատկուած :

Եւսառնիկ յիշեալ երեւելի ատենաբա-
նութեան գլխաւոր մասերը որ կը յուսանք
թէ հաճութեամբ կը կարդացուին մեր ար-
դայ ընթերցողներէն :

« Տարի մը անցաւ յորմէհետէ այս
(Հռոմի) խնդիրը յուզուեցաւ ծերակու-
տին առջև , և շտապը ըսելով՝ կը յու-
սայի որ տարի մը չանցած կը լուծուէր
այս խնդիրը : Բայց անանկ չեղաւ : Եւն-
եալ տարի ուր է նէ այս խնդիրը՝ հիմա ալ
հոն է

« Եւնեալ տարի ըսողներ կային թէ
համբերութիւն պէտք է . երկայնատու-
թեամբ և յարատեւ ջանքով Հռոմի ար-
քունեաց ընդդիմութեանը կը յաղթուի :
Եւրոպայի անցեալ տարւոյն մէջ ամեն
ջանք ՚ի գործ դրաւ լուծում մը ձեռք
բերելու համար , և բան մը չկրցաւ ստա-
նալ Հռոմէն : »

« Տարին անցաւ , յառաջիկայ տարին
ալ պիտի անցնի , տարիները և կրնամ ը-

սեյ դարերը պիտի անցնին , բայց Հռոմի
արքունիքէն փոփոխում մը ձեռք չպիտի
կրնայ բերուիլ : Բանն զի պապական կա-
ռավարութիւնը՝ երբոր բանէ մը երկիւղ
չունենայ՝ երբեք զիջում չընէր :

« Եւնեյ երկու ամիսի չափ առաջ
Գաղղեայ կառավարութիւնը վերջին ջանք
մ'ալ ըրաւ Մ . ար 1 ավալէթի բերնով
զիտնալու համար թէ ի'նչ հիման վրայ
կարելի է համաձայնիլ Հռոմի արքունեաց
հետ : Գաղղեայ Եւրակուտի Գաղղեայ
այս խոհական առաջարկութիւնը բացար-
ձակաբար մերժեց , և յայտարարութիւն
ըրաւ թէ ամեն իրաւախոհութիւն ան-
հար է :

« Եւս կարուկ և վերջնական պա-
տաստան մը՝ ոչ միայն ներկայիս այլ և ա-
պագայ դարերուն համար ալ : Ուրեմն
զիջման խօսք ընելու չէ . Հռոմի արքու-
նիքը չկրնար և չուզի զիջում ընել :

« Ի'նչ հետեւեալ կրնայ հանուիլ ա-
կեց : Գիւրլին է ցուցնել . Հռոմի ար-
քունիքն իր աշխարհական իշխանութեանը
համար մեր ներկայութեանն օգուտ կը բա-
ղէ , մեր զօրքերը կը չործածէ և մեր
խորհուրդներուն ակնմը կ'ակեւու միտք
չունի :

« Կ'սպասէ , և այս է իր կարողու-
թիւնը . այս է իր ուժը . Ինչո՞ւ կըստա-
սէ : Մի թէ կը յուսայ որ Գաղղեայ ի-
րեն օգնութիւն կ'ընէ կորսուած երկր-
ները նորէն ձեռք բերելու համար : Ոչ ,
անիկա լաւ կը ծանօթ Գաղղեայ դրացման
քը , և ասանկ յոյս մը չկրնար ունենալ
անկեց : Իր տիրութիւնն ալ լաւ կը ծան-
չէ : Գիտէ որ իր աշխարհական ըս-
տացուածոց մէջ վերահաստատուելու հա-
մար օտար ձեռնտուութեան մը կարօտ է :
Եսոր համար սա կրտէ ինքնիրեն : « Եւր-
կայ վիճակը հաստատու պահէր , Իտալիոյ
մէջ յուզումները շարունակելու նպատակը ,
կուզայ ժամանակ մը որ իրաւ ներկայ վե-
ճակը ալ չկրնար տեսլ , և այն ժամանա-
կը՝ փոթորիկին մէջ՝ օտար զօրութիւն մը
Իտալիան և գուցէ Գաղղեան ալ ընկնի-
լէ ետեւ կարող կըլլայ իմ երկրներս ինձի
դարձունելու : » Զխաբեք ինքզինքիս ,
Հռոմի արքունեաց անդրդուելի ընդդի-
մութեան պատճառը Եւսառնիկ ձեռքն
առուութեանը վրայ ունեցած յոյսն է . . .

« Եւս Հռոմի խնդրոյն վրայ ամեն
բան խօսուեցաւ , ատենակալ Տեսլք ,
և ես չեմ ուզիր ձեռք ուշադրութիւնը
յորդեղնել իմ անձնական դատողու-
թիւններովս՝ որոց վրայ ես ինքնին փառհ-
եղած չեմ : Եւս , կը սիրեմ ժողովրդոց
աղատութիւնը , և վախայ որ իմ սեփական
զգացումներս զիս հեռուն կը տանին : Եւս
պատճառաւ իմ փաստերս ոչ իմ մտքն
մէջ , ոչ Պապութեան վրայ խօսող մա-
տենադրութեանց մէջ , և ոչ ալ լրագ-
րաց մէջ փնտռեցի : Եւս՝ դեպքական
գաղտնի գրութեանց մէջ փնտռեցի : Եսոր
զբաղած եմ երկար ժամանակէ ՚ի վեր .
Իմ այս խուզարկութիւններս քիչ մը հին
ժամանակներէ սկսայ , որպէս զի կատար-
եալ պատկեր մը ձեզ ներկայացընեմ : 1789
էն առաջ Հռոմ նստող Գաղղեացի դես-
պաններն Պապականութեան թագաւորներուն
զրուած նամակները քննեցի , որպէս զի
հաստատեմ թէ ձեր կրկըր հետ չէի խօ-

սիր կոր , այլ ձեր տրամախոհութեանը
հետ : »

Եսոր ըսելէ ետեւ , Կարօլէոն իշխա-
նը խել մը դեպքական նամակներ կար-
գաց , որոց ամենն ալ համաձայնութեամբ
Պապերուն ողորպի կառավարութեան վե-
ճակը կը ցուցնեն : 1669ին Շօնի դուք-
սը կը գրէ 1 ւստովկոս Ժ. Գիւր թէ Հռ-
ոմի արքունիքը իր սպասածէն շատ վար
վիճակի մէջ գտնի է , և կուեղցնէ թէ
այն ժամանակ մէջ շարունակելու ըլլայ նէ՝
անոր աշխարհական իշխանութիւնը երկար
չկրնար տեսլ :

« Շօնի դուքսին կարծիքը իշխեց ը-
սաւ Կարօլէոն իշխանը , որպէս զի ցու-
ցնեմ ձեռք թէ երկու հարիւր տարիէ
՚ի վեր Հռոմի կառավարութիւնը դէշ է .
և թէ որ ասանկ է նէ , պէտք է եղաւ
կայնէր թէ գէշութիւնը անոր ետեւեա-
նը , անոր կարմութեանը մէջ է : Զէ թէ
ինքը կուզէ որ գէշ ըլլայ , այլ զի պէտք
է որ հարկաւ գէշ ըլլայ : »

Եւրոնակելով իր յիշատակութիւն-
ները , Կարօլէոն իշխանը Հռոմի գաղղե-
ական դեսպան Պէրնի կարդինալին 1771
սեպտ . 4 թուականով գրած մէկ նամա-
կը կարդաց որուն մէջ հետեւեալ խօսքե-
րը կան . « Եւն բան հոս խորհուրդ ,
գաղտնիք , նախանձութիւն , և կասկած
է , ինչպէս վաղեմուն ու մեծատաննե-
րուն մէջ :

1779 յունի . 30ին նոյն կարդինալը
Հռոմի Տաթերիա ըսուած ատենակին մէջ
դարձած խորհրդակցութիւններն ու գօշա-
քողութիւնները կը ծանուցանէ . « Եւն
բան ստակով և կաշառակրծութեամբ կը
գաւառայ հոս » կրտէ , և կը ցուի որ Հռ-
ոմի արքունիքը աւելի հակամիտութիւն
կը ցուցնէ իրեն թշնամի եղող տէրու-
թեանց քան թէ բարեկամ և պաշտպան է .
զոյններուն :

Նոյն կարդինալը 1782ին այսպէս կը
գրէ . « Հռոմի կառավարութեան վիճա-
կին օրէ որ աւելի կը գէշայ , և կը վախ-
նամ որ Պիոս Զ. երրորդի թաղաւորու-
թիւնը շատ արտաքին թափել պիտի տայ
իրեն : » Եւս նախատեսութիւնը կատար-
ուեցաւ :

Նոյն տարւոյն գեկտ . 31ին յիշեալ
կարդինալին հետեւեալ ծանր խօսքերը կը
գրէ . « Կը ցուիմ տեսնելով որ սրբա-
զան Հայրն օր քան զօր ինքզինք կը նը-
ւատապրէ : » Եւս խօսքը կարդինալ
Պէրնիին է , ըսաւ Կարօլէոն իշխանը ,
վասն զի ես իմ կողմանէ երբեք չէի հա-
մարձակեր ասանկ ծանր խօսք մը գործա-
ծելու :

« Բաղդաւոր կը համարիմ զիս , ը-
սաւ Կարօլէոն իշխանը , այս դատողու-
թիւնները ձեզի ներկայացընելու վրայ ,
որոնք իմ ըլլալին նէ՝ իրել բռնական և
կիրքոտ խօսքեր պիտի համարուէին , բայց
կարդինալն մը խօսքերն են : Եւս ամենք
են պապական կառավարութեան վրայ ե-
ղած կարծիքները Գաղղեայ յեղափոխու-
թենէն շատ առաջ : »

Եսոր Կարօլէոն իշխանը առաջին
Կարօլէոն կայսեր օրովը գրուած դես-
պանական նամակներ ու տեղեկագիրներ
կարդաց , որոց մէջ նշանակութեան ար-
ժանի է Կարօլէոն Ե . կայսեր արտաքին

գործոց պաշտօնեայ Քատորի դուքսին
մէկ երկար տեղեկագիրը , որուն մէջ
դուքսը կը հարցնէ կայսեր թէ Մեծն
Կարդինալ գործած սխալը ինքն ալ պիտի
գործէ՞՝ երկրի վրայ հող և աշխարհական
իշխանութիւն մը պարգեւելով Պապու-
թեան , և կը յորդորէ որ փորձին խրատ-
ներուն ունկնդիր ըլլայ : « Պապին աշ-
խարհական իշխանութիւնն է , կրտէ ,
պատճառ այն ամեն աղէտներուն՝ որ Ի-
տալիոյ վրայ ծանրացան , և այն խռովու-
թիւններուն՝ որ քանի քանի անգամ աշ-
խարհս վրդովեցին : Կրնայ ըսուիլ թէ
Պապութիւնը Իտալիոյ ժողովրդոց և
խիտ շատ անգամ ալ ուրիշ ամեն աղ-
բայ հանգստութեան ամենէն անխնայ հա-
կառակորդն եղած է : Եւսառնական իշ-
խանութիւնը դայթակղութեան առ իմ մը
եղած է Եւրոպիոյ , և անոր զեղծումնե-
րուն պտուղն է Եւրոպիոյ և Վերմանիոյ
բաժնուիլը կաթոլիկ եկեղեցւոյ վարակէն :
Հերձուածը աշխարհական իշխանութե-
անն ծնաւ : Պապերը ժողովրդոց պատու-
հաս եղան , վասն զի անոնց իշխողն ըլլալ
ուղեցին : Եւսառնական իշխանութեան
շահը միշտ հակառակ եղաւ կրօնի . և
Հռոմ դժբաղդաբար չփոխեց իր քաղա-
քականութիւնը : Եւստեան Պապը առա-
քինի և անկեղծ կրօնասէր է , բայց Հռ-
ոմի արքունեաց հին ոգւոյն հնազանդե-
լով՝ մոլորեցաւ : Գէշութիւնը այս կաղ-
մութեան բնութեանը մէջ է , և պէտք է
արմատէն կտրել՝ երկու իշխանութիւննե-
րը զատելով : »

Նոյն տեղեկագիրը կրտէ թէ Պիոս
Ի. երրորդ Պապին Կարօլէոն Ե . կայսեր
օժմանը համար Հռոմէն Փարիզ երթա-
լուն բուն նպատակը Ուսմանիայի գաւառ-
ներուն կրկին իրեն ետ տրուիլն և աշխար-
հական իշխանութեան աւելի ընդարձակու-
մը ձեռք բերել էր : Երբոր այս նպատա-
կին չկրցաւ հասնիլ , Հռոմ Կարօլի
երկիրը աւերող աւաղակներուն ապաս-
տանարան և Եւրոպացւոց վերաբան եղաւ :
Գաղղեացիք ալ ապահովութիւններ կոր-
սնցուցին հոն :

Տեղեկագիրը խօսքը կը լսնցնէ հաս-
տատելով թէ Կարօլէոն Ե . հարկաւ-
րուած է կամ Պապին հոգեւոր իշխա-
նութիւնը չձանդելու , կամ աշխարհական
իշխանութիւնը բնաբար ընելու : Բայց
առաջինը կայսեր իղձմտանքին կը դպիւն
կրտէ , որ սեղանները վերականգնեց Գաղ-
ղեայ մէջ , և չհաճիլ բնաւ կրօնքը այլա-
լի վտանգաւոր նորոգութիւններով :
Բայց կրօնքը չապահովեց աշխարհական
իշխանութեան հաստատ մնալը : Արօնքին
շահը զեղծ իշխանութեան մը անսահման
տեղողութեանը հետ կապուած չէ : Ուս-
տի Քատորի դուքսը կառավարիկ կայ-
սեր որ անկիւնապէս ջնջէ Պապին աշխար-
հական իշխանութիւնը :

Եւս տեղեկագիրը կարդալէ ետեւ՝
Կարօլէոն իշխանը 1810 յունիս 25 թը-
ւով նամակ մը կարդաց Հռոմի գաղղեա-
կան դեսպանէն գրուած , որ կը ծանու-
ցանէ թէ Հռոմի արքունիքը միտքերն
յուզելու կաշխատի , եւ աւելի զրգռե-
լու համար հրաշագործութեանը դէպքեր
կը հռչակէ : « Եւստեան օրս ալ խրդ-
մըտանքներն յուզելու համար նոյն միջոց-

նելը կը գործածուին, ըսաւ. «Կարօյն իշխանը՝ Սիթէ չսեղի»-ը այս վերջին օրերս ալ հրաշագործ քարանձաւներու եւ սուրբ կուսին հետ խօսակցող օրիորդ-ներու վրայ պորտած զոյգներ»։

«Կարօյն իշխանը սուրիշ գետապանա-կան նամակներ ալ կարգաց, որոյ մէջ Հռոմի վեճակը խիստ տխուր կերպով նը-կարագրուած է։ Բնոցմէ մէկը սա նշա-նաւոր խօսքը կրէ՝ Հռոմի համար. «Եւ-րեք աստուած կը կառավարէ այն տեղը, անսխառութիւնը, արծաթը, երկիրը»։

«Կարօյն իշխանը Պուրպուրեանց վե-րահաստատուելէն ետեւ գլուխ քանի մը գետապանական գրութիւններ ալ կարգալէ ետեւ՝ ըսաւ.

«Եյս յիշատակութիւններով երեք րան հաստատուեալ ուղեցիկ. 1790էն (Վաղ-ղից առաջին յեղափոխութենէն) առաջ գրուած վկայութիւններով հաստատուե-աւորութիւն Հռոմի կառավարութիւնն ամեն ժամանակ նորիցէն դատուած է։ Եւ-րոպայի կայսերութեան ժամանակին վկայու-թիւններով հաստատուեալ ուղեցիկ թէ՛ Կարօ-յն Ս. կայսրը հոգեւոր եւ աշխարհական իշխանութեանց մի և նոյն զխու վրայ միացումը դժգոհութիւն կը համարէր։ Ս. երջանկէս Պուրպուրեանց վերահաստա-տութեան ժամանակին վկայութիւններով հաս-տատուեալ ուղեցիկ, թէ Խաղաղ միութեան գաղափարը մեր օրով ելած նոր գաղա-փար մը չէ, անձնական փառամոլութեան և աշխարհակալութեան գաղափար մը չէ, այլ այն ժամանակէն ամեն գլուխներու մէջ կը բողբոջէր և Խաղաղ հայրենա-սէր գլուխները կը վառէր...»

«Կապական կառավարութեան այս վե-ճակը շատ ծանր է, ինչպէս անցեալին մէջ՝ նոյնպէս ալ ներկայիս մէջ, ապագային մէջ ալ նոյնպէս ծանր պիտի ըլլայ։ Եւ մենք բարեկամութիւն անհատներն է հոն. Պէտք է անպատճառ ազատիլ այս վեճակէն։

«Վանք հիմա այս խնդրոյն մէկ ու-րիշ աւելի ծանր կտորին. այն է Խաղաղ միութիւնը՝ Հռոմ իրեն մայրաքաղաք ունենալով։

«Զայս Խաղաղ միութիւն՝ առանց Հռոմ մայրաքաղաքին. Ստիկ ըրեք ա-մենէն խոչնդ, ամենէն խաղաղութեան մար-դիկը, բայց այն մարդիկը որ վատահու-թիւն ունին Խաղաղ վրայ. պիտի ըսեն ձեզի հանդարտութեամբ և առանց կրիչ, թէ Խաղաղ ներկայ կացութիւնն անհը-նարին է, պէտք է վերջ մը տալ անոր...»

«Բողոքներ կան թէ Հռոմ քաղաքը Հռոմեացիներուն չէ, Հռոմ Խաղա-ցիներուն չէ, այլ ընդհանուր կաթոլի-կութեան վերաբերեալ հասարակաց սե-փականութիւն մ'է։ Եյս խօսքը քաղա-քական հերետիքներու թիւն մ'է, որ չըսեմ քաղաքագետի մը՝ այլ և որ և է անկեղծ մարդու մը քննութեանը չկրնար դիմա-նալ։

«Ողջմիտ մարդ մը չկրնար համար-ձակիլ ըսելու թէ Հռոմ քաղաքը աւան-դական ժողովրդութեան պէս բան մըն է որ Պապին իրաւունք կը թողուց։ Եւ ի-նչեղոյ տեղութեան երկիրները Վիեննա-յի ձախող դաշնագրութիւններուն սահ-մանաձև են, և այն դաշնագրութիւննե-րուն մէջ կէտ մը չկայ որ կաթոլիկ չե-ղող տեղութիւններէ, բողոքական Եւրո-պայէն, բողոքական (Բողոքական), բողո-քական Եւրոպայէն և հերձեալ Ռուսի-այէն ստորագրուած չըլլայ...»

«Ըսել է որ այս փաստը ոչինչ փաստ է. մարդ մը խնդր ըլլալու է որ ընդունի թէ եկեղեցւոյ աշխարհական ստացուածք-ները Եստուծոյ տրուած են, և կերպով մը երկնքէն իջած են և սահմաններն ալ Եստուծոյնն որոշուած...»

«Պապերուն աշխարհական կառա-վարութիւնը ուրիշ կառավարութիւն-ներէն տարբեր յատկութիւն մը չունի։ Հռոմի ժողովուրդը նոյն իրաւունքն ու-նի որն որ Սիլանի, Փարիզի և Պրիւ-սէի ժողովուրդն ունի. և թէ որ իր իրա-ւունքը գործածելով առանց կրիչ և վեր-գովմանց իր կառավարութիւնը փոխէ, աւելի ժողովրդոց արդէն ըրած բանք ան

ալ ըրած կըլլայ։ Ինչ որ ժողովուրդները Պրիւզիայի և Խաղաղ մէջ ըրին՝ նոյնը ըրած կըլլայ, և Եւրոպա ալ ձանձնած է թէ իրաւունք ունին ընելու...»

«Կարօյն Պ. կայսրը 1859ին Խ-տալիա գացած տեսնը՝ չէ թէ գետապան-կան ծանուցադրի մը մէջ՝ այլ բանակին և ժողովրդեան ուղղած յայտարարու-թեան մը մէջ կրտէր թէ պէտք է որ Խ-տալիա ազատ ըլլայ Եւրոպայի լիւրերէն մինչեւ Եւրոպայի ծովը։ Խաղաղ ին-քըն իրեն պէտք է ըլլայ, և խաղա-ցիք ալ մեզի բարեկամ ժողովուրդ մը ըլ-լան...» Սա մէջին պատերազմէն ե-տեւ հանած յայտարարութեամբ մ'ալ կը խոստանայ խաղաղաց, թէ իրենց բաղ-ձանաց յայտարարութեանը արդէնք դը-նող չպիտի ըլլայ, և կը յորդորէ որ իրենց ներկայացած բաղդէն օգուտ քաղեն՝ Վի-սոր վիճակը եղբ, վաղը մեծ երկրի մը ազատ քաղաքացիներ պիտի ըլլաք՝ կրտէր։

«Թէ որ Հռոմի բնակիչները մէկ ձեռքերին հրացան, միւս ձեռքերին այս յայտարարութիւնը, 1859ին Լոմպարդի-այի պատերազմական դաշտերը երթալին կուտելու, մեծ վեհապետի մը ձայնին հը-նազանքած չպիտի ըլլային...»

«Եյս օրուան օրս ալ ինչ է գոր-ծին վեճակը։

«Հռոմ մեր ձեռքն է. մենք ենք Հռոմի խնդրոյն իրաւարարը։ Խաղաղ քիչ շատ հանդարտութիւնը մեր այս խնդրոյն մէջ բռնելը ընթացքէն կ'ախտալ է։

«Թէ որ մենք Հռոմ մնանք, այս յուզմունքը փոխանաւոր կերպով պիտի մեծնայ։ Ո՛վ պիտի արդիւնէ։ Ո՛վ պիտի աւերէ Խաղաղ միութիւնը։ Պա՛մ մենք՝ կամ Եւրոպայի։ Ձեզի թշնամանք մը ըրած կըլլամ թէ որ միտքէս անգամ ան-ցունեմ թէ դուք Եւրոպայի միջամտու-թիւնը կուզէք...» Բայց վերջապէս պէտք է վերջ մը տալ այս կացութեան։ Եյս կացութիւնը անհրեղի է Խաղաղ համար-աններելի է Պաղարկի համար. աններե-լի է Եւրոպայի համար։ Պէտք է յուզ-մունքը հանդարտեցնել։ Եսոր համար ալ մէկ միջոց մը կայ. Հռոմէն մեր զօրքերը քաշել. առանց ասոր չէք կրնար Խաղաղ յուզմունքը հանդարտեցնել։

«Եւ այս ընդհանուր գրգռութեան առջև լաւ մտածելիք մեր քաջ զօրա-կաններուն Հռոմի մէջ թերեւս մօտ ա-ւուր մէջ ունենալը կայսրութիւնը։ Պի-տի կրնաք մեր զօրականները պատմութե-նէն դատաւարտեալ իշխանութեան մը պահպան զինուորներն ընել։ Պիտի պար-տաւորէք զանոնք այնպիսի կառավարու-թիւն մը պաշտպանելու՝ զոր իրենց կա-ռավարութեան բոլոր գրութիւնները կը կշտամբեն...»

«Ետեւեակ' տեսաք, այս երկար վե-ճարանութիւնը գոցելու համար քանի մը խօսք կը մնայ ինձի ընելու։ Գ' անայի և պիտի չանաճ յուզմունքը կայսրութեան մէջ կրտնայ և ձեզեւոր դադարեալներն ան-մերձ պահելու։ Սրանք այս վեճին մէջ րան չունի, և պէտք չէ որ ունենայ։ Ս' անք զանի ոչ դատելը ունինք և ոչ եպիսկոպէս։ մենք զայն մեր յարգանքն արժանի կը հրատարակենք. բայց ան ալ պէտք չէ որ արդեք ըլլայ մեր բռնելը քաղաքականութեանը։

«Հոգեւոր աշխարհականին հետ ան-դադար խոսնելու արուեստը՝ մեր չէ։ Ս' անք չենք կայսրը Հերովդէս կոչողը։ Խաղաղութեան և բարեկարգութեան պաշտօն մը կատարելու ծառան այն է։

«Եւր, ինչ պէտք է ընել, ըստ իս-Պաղարկի կառավարութիւնը պէտք է նախ բացորոշ կերպով պայմանադրէ ինչ որ հարկաւոր է Ս. Հօրը պատիւը յարգը և հոգեւոր անկախութիւնը ա-պահովելու։ և կաթոլիկ խղճմաններն այսպէս քաջալերուելէ ետեւ պէտք է որ մեր զօրքերն Հռոմէն ելնեն։

«Եյն ժամանակը Պապը իր ժողո-վուրդին հետ միմիայն կը մնայ, և եթէ պատահի որ կիրքերը Ս. Հօրն ապահո-

վութիւնը փոխանդելը խռովութեան մը մէջ ձգեն յիշեալ քաղաքը, վատահու-թիւն տանք անոր թէ ինչ ուղեւր ըլլայ նե՛ Խաղաղ զօրքերը կրնան զինքը պաշտպա-նել...»

«Պատմութիւնը սովորեցուցած է որ Հռոմի արքունիքը հարկին միայն կը զեջա-նի, բայց հարկը չըլլայ նե՛ երբէք չէջանի։ Ուրեմն հասկըցնենք անոր մեր որոշումը յարգական բայց կորուկ կերպով, եւ կը զեջանի։

«Եյն կը զեջանի, ոչ թէ միայն եւ-կիւղի աղբեցութեամբ, ոչ անանկ պա-րագաներ կան ուր ուղիղ բանը հար-կաւ կը յաղթէ։ Ժամանակը պիտի բերէ Պապին եւ Խաղաղ մէջ կայսր բաղձա-ցած կրաւարտութիւնը, վասն զի հնար է որ խաղաղութեան եւ հաշտարու-թեան երկնային ճառագայթ մը Ս. Հօր վրայ թշնելով իր արժանապատուութիւնը պատիւը և հոգեւոր անկախութիւնը աշ-խարհական իշխանութեան կորստի մը նա-խամեծար բռնելու հոգի ներշնչէ անոր։ Իշխանութեան մը՝ որ միշտ կը քաշին ձեռ-քէն, որ շատ սուղ կը պահուի և զոր հար-կաւ օր մը պիտի կորսնցնէ։

«Ուրեմն իմ խնդրածս սա է, որ կայսրն իր ձայնը լսել տայ։ Ս' երջին ու-րոշումն ընէ, վասն զի ժամանակն է։ Խնդրը հասունցած է։ Դատարարուած է և պէտք է վճիւր տալ։ Եյն, ես ին-կատար վատահու-թիւն ունիմ, որ իստ-լական խնդիրը միութեան նպատակաւ կերպով պիտի լուծուի։ և այն լուծումն ալ՝ Կարօյն Ս. ին օրով ինչ էր նե՛ նոյնը պիտի ըլլայ։ Կարօյն Պ. օրովն ալ՝ Հոգեւոր իշխանութիւնը աշխարհա-կանէն պիտի բաժնուի, եւ Ս' քիչ կայսր ոգին ու հանձարը անոր յաջորդին ալ որո-շումները պիտի ներշնչէ...»

Եւրոպական յագիւրներուն մէջ ան-ուանի Պարիզաւոր զօրապետին հետեւեալ հետաքրքրական նամակը կը կարդանք որ Ռաբլեմի համալսարանին աշակերտացը զրկած է։

Ամենասիրելիներս. Զեղի պէտք է դաւաճաց պէս խօսիմ. — վասն զի ես ձեզ իմ գաւազանքս կը համարիմ. — Եւ վասն զի զիտեմ որ ձեր հրաւառ հոգին այն նուիրական կայծը կը սրտէ, որ բռնա-ւորաց աթոռը միտքի դարձուց և մնացած-ներն ալ պիտի լսուի։

Միները նորէն երեւան ելեր են Սիկիլիոյ մէջ, Հաւատացէ՛ք որ չէի բնաւ յուսար։

Մնչու աղ երեւան ելած միներն այն թշուառ միներուն գերդաստանէն ելած պիտի ըլլան, զոր ժողովրդեան արդար ցատուածն ա-զատելով պալատին մէջ բնակեցուցեր էի։

Ներեցէ՛ք այս յանգանքս։

Ես ալ մեղքէ ազատ չեմ ձեր, միներուն ինայիլ պէտք չէր։

Խաղաղ մէջ շատ տեսակ միներ կան, ու-րոնք ժամանակիս ստատմաններն են. — եւ հին ժամանակի ստատմաններուն պէս՝ կեր-պարանախօս ըլլալու զօրութիւն ունին։ Ա-միս կերպարանքի տակ փոխադարձ են, բայց ազատասիրի կերպարանք առած աստիճան ա-ւելի մնասալար են։

Ուրեմն, պատանիներ, բնաւ մի վատա-հիք այս վերջիններուն։

Սիկիլիա երկու անգամ առաջնորդ ե-ղաւ Խաղաղ մեծ շարժմանը, Ուստի պէտք է որ պիտի նկատէ արդաց հին ծնուցիլը՝ զոր ցիլիան մէջ թաթխած կը բռնէին բաղմա-կերպարան միները. պէտք է որ անոր վրայ պլշտկած բաղմադարեան ազդեցութիւնները ձախ ձեռքով լուացած աստիճան մը ձեռքով ալ սրտիս երախակալը զննէ՛ հասկընալու հա-մար թէ հին պողովատիկը տակաւին համար-ձակ կը խաղա՞յ պատմանին մէջ զոր վերջին անգամ հեռու նետելու կը պատրաստուի։

Այո՛, պատանիներ, քիչ ժամանակէն պատ-եանք մէկը պիտի նետենք, եւ մերտուրը ա-նոր մէջ չպիտի գնենք մինչեւ այն օրը որ կա-րող ըլլանք մեր որդեգր ըսելու։

Մեր պաշտօնը լմնացաւ. ձեզ ահա տէր կը թողունք այն պատառ մը երկրին որ Խաղաղ-նամութիւնը ձեզի յատկացուցած է։

Զեղի կիկնայ, ո՛վ ազգին ընտիր մասը, ձեզի կիկնայ ոչ միայն ժողովուրդին առաջ-նորդը սուրբ պատերազմներու մէջ, այլ և

զանի կրկն, ձեր խորհուրդներովն զգուշա-ցնել ողբէս զինքէն միմիայն զինքը չմոռ-րեցնեն։

Բնէ՛ք իմ կողմէս այդ պատերազմաւոր ժողովուրդին, թէ մեր սկսած եւ գլուխ հա-նելիք գործին նման ազգային ամեն մեծ գոր-ծերու մէջ թշուառ անձեր միշտ մէջմտած են, իրեւ և շահամու ծնունդներ, որ հասարակաց գործերուն զեկինառջեւ ինչպիսի՞ զանի կը կողպատեն կամ կը տանին ժայռերու վրայ կը ձգեն։

Սա անձնաշնորհներու աղիւրատ տոնիւր ա-մեն ժամանակ ազգերը տառապեցուցեր է. ա-նոնք ալ շարժարանքն անձնաշնորհ զանի ոչնչութեան անդունդը դաժալիթած են։ Բայց զրեթէ միշտ այն կործանումն ետեւ ժողո-վրդեան իրաւանցը առտ պաշտպաններ երեւ-ւան ելած, և այլանդակ գէշութիւններ ընե-լով բռնաւորաց վերականգնումը գիւրացու-ցած են։

Քանի որ ես ողջ ըլլամ, կրնամ ձեզի խոր-հուրդ տալ. Ուրեմն խորհուրդ հարցուցէ՛ք ինձի ամենանդամ որ ազգին իրաւանց պաշտ-պանութեանը վերաբերեալ կարեւոր ձեռնար-կութիւն մը ընել ուղիք։ Բնէ՛ք ժողովրդոց թէ ես մտքս միշտ իրենց հետ եմ, եւ պէտք ըլլայ նե՛ անձամբ ալ հետեւին կըլլամ։

Բնէ՛ք իմ քաջ Ռիչիօթիներուն որ դիմ չը մոռնան. ուրիշ ձայնի ակամբ չկանին՝ բայց միմիայն այն ձայնին՝ որով մենք ի միասին ի փախուստ դարձուցինք մեր երկրին թշնամի-ները։

Բնէ՛ք ամենուն որ տօնի օրերը հրազէն գործածելու վարժութիւն ընեն, եւ շատ չան-ցած՝ Խաղաղ եւ Վիքթոր Նիմանուէլ զերենք ամենքը վերջին ժամագրութեան կեղծոնը պիտի կոչեն, ուր վերջին մահացող հարուածը պիտի տրուի թէ յայտնադէմութեան ծածկադէմ միներուն։

Մնամ խաղաղալի սիրով
Ձեր
ԿԱՐԻՊԱՍՏԻՆ

Բրուսիոյ տեղութեան երեսփոխա-նաց խորհրդարանին յանձնաժողովը միա-ձայնութեամբ ընդունեց Խաղաղ թագա-ւորութիւնը ձանչելու առաջարկութիւնը. բայց կառավարութիւնն յայտարարու-թիւն ըրաւ թէ այն առաջարկութիւնը՝ Եւրոպայի քաղաքականութեան կախ մը-նացած խնդիրներու վրայ ազդեցութիւն ընելու ընդմիջումը բողոքական քաղաքացի մը՝ նշանակելով, կառավարութիւնը չպիտի ընդունի պայն։

Հեռագրական լուր մը կը ծանուցա-նէ թէ երեսփոխանաց խորհրդարանին մէջ անհամաձայնութիւնը մեծնալով, թագա-ւորը խորհրդարանը լուծել է։

Յունաստանէն եկած պաշտօնական լուրերուն նայելով ապստամբութիւնն ընկճուածի պէս է, բայց եւրոպական լուր-զերներուն մէջ հրատարակուած մասնա-ւոր նամակներու խօսքին նայելով, ընդհա-կառախն ապստամբները մեծ զօրութիւն և Յունաստանի ամեն կողմերը ձեռք ու-նեցած կերելին։

Ս' երջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ե' կրայի մէջ ալ զինուորական ապս-տամբութիւն մը ելեր է։ Երեք հարիւր զօրական Ե' օձաբի մտուռ պաշտօնական մը առաջնորդութեամբ Ե' կրայի փողոցները պտտել են։ Ս' երջէ ժողովուրդը՝ գո-չելով, և տեղութեան շէնքերն ու մար-սատուները գրաւել են, ուր տակաւներով վառօդ զանուեր է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հերթէն հեռագրով լուր եկաւ Ռ. Վուսը թէ կայսերական զօրքերն ապս-տամբութեան կեղծոն և ապստամարան եղած Օւսպիի նահանգը նուաճել են։

Օգոստոսիա ինքնակալ իմանալով որ Հերթէի մէջ զօրծող կայսերական բանակին սպարապետ Լոմեր փաշան հիւ-ւանդացի է, արքունի բժշկական դպրո-ցին տնօրէն Երեթ պէյին հրաման ըրաւ որ անմիջապէս Հերթէ երթալով՝ պէտք եղած դարմանը ընէ Ս. սեմ. Սերտար-Երթէին։

Վայրերական հրամանաւ՝
Կերտէ հի նախկին դայաւազմ Մէ-
հէմէտ արան Վարազիար-Սահէպի
գայմագամ անուանեցաւ :

Երբեք գործարանաց (Պարիսի) վե-
րախոյն Նէմիլ պէյը արքունի պալատան
սպասարաններուն տեսուչ անուանեցաւ :

Վայրերական անձնական դանձուն հա-
մարակալ Քասիմ պէյն արքունի գոր-
ծարանաց վերակացու անուանեցաւ :

Բիզա Էֆենտին Երգարութեան
բարձրագոյն տեսնին անդամ անուանե-
ցաւ :

Օլիա պէյը Վիլիոսի կառավարիչ
անուանեցաւ և այս տալիս Միլիթի-
րանի ասորիճան տրուեցաւ իրեն :

Օրոտապիա ինքնակալ իր ոսկեր-
չապետ փեմաշուք Տիւզեան Պոլոս պե-
յին երրորդ կարգի Օսմանիէ պատուա-
նշան շնորհեց :

Վաւաւերէն երեք մետաղեայ դը-
րանաց գումարն այս շարքով 959-473 լի-
րա և 83 դրութեւ եղած է :

Մայրաքաղաքին Ռուսաց հիւպա-
տարանին հետեւեալ պաշտօնական ծա-
նուցումը դրեալ է մեզ :

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ռուսիոյ կայսրութեան կոստանդնուպոլ-
սոյ ընդհանուր հիւպատոսարանը կը ծանու-
ցանէ մայրաքաղաքին մէջ բնակող Ռուս հը-
պատակներուն (որոնք 1855 թուականէն հե-
տէ յիշեալ կայսրութեան հովանաւորութեան
ներքեւ մտած են), թէ իրենց հպատակու-
թեան վկայագիրները քննելու համար կայսե-
րական դեսպանատան ու Բարձրագոյն Վրան
կողմէն հաստատուած խառն յանձնաժողովը
այսօրուրէն մինչև քառասուն օր ալ իւր նիս-
տերը պիտի չարժանակի Վալիթի մաքսատան
մէջ՝ երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ չարաթ
օրերը, ըստ եւրոպացոց կէս օրէն ետքը ժա-
մը մէկէն մինչև չորս : Ռուսիոյ այս տեսակ
հպատակներէն անոնք որ դեռ ներկայացած
չեն յիշեալ յանձնաժողովին առկուր, կը հրա-
ւիրուին ներկայանալու այս պայմանաւոր
ընթացքին առաջ, ապա թէ ոչ՝ կայսերական
դեսպանատան ու Օսմանեան կառավարութեան
մէջ տեղը միարանութեամբ որոշուած կար-
գադրութեան օգուտներուն չպիտի կարենան
երբէք մասնակից ըլլալու :

Բերա 12/ 24 Մարտ 1862

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս որ նախնիքս թուով ծա-
նուցեր էինք, երկուշաբթի իրիկուն Պէյ-
օղլու Վալիւմի թատրոնին մէջ արտա-
քայ կարգի մեծահոգեւոր ներկայացում
մը եղաւ ի նպատակ Բարեգործական ըն-
կերութեան և համադրի հիւանդանոցաց :

Եյս երկրորդին ալ գլխաւոր խաղու-
նիւթը Սիլվիո Քիլեթօֆին «Պրանչէսկա»
տա Քիլիսիոյ որբերգութիւնն էր, որ նա
խնիքաց փետր. 19ին իրիկունը Երեւելեան
թատրոնին մէջ ներկայացուած կերպովը
նոյն դերասաններէն մի և նոյն յաջողու-
թեամբ խաղացուեցաւ : Բայց այս անգամ
հանդիսին փառաւորութիւնն առաջինէն
բազմապատիկ աւելել էր : Երգայնութեան
հոգին և բարեգործութեան սերը՝ սիրայի
անձնատուրութեան, առաստաճեւորու-
թեան և ազգասիրական վեհ գգացմանց
անօրինակ տեսարան մը ընծայեցին նոյն ի-
րիկունը : Վսեմ տեսարան, որ ներկայ
գտնուող հազարաւոր այնիւ համադրեաց
սիրան անպատոււր բերկրութեամբ լեցը-
նելէ վատ, օտարազգիներն ալ զմայլե-
ցուց և ազդիս պատին ու համարումը
բարձրացուց :

Ողբերգութեան ընթացքն ետեւ, Բա-
րեգործական ընկերութեան յանձնաժո-
ղովին անդամ մեծապատիւ Երեսույեան
Տիգրան արան՝ նոյն ընկերութեան կող-
մանէ Օրթադիւղէ հայկական թատրոնին
անձնանուէր դերասաններուն ուղղեալ շը-
նորհակալութեան ուղերձ մը կարգաց որն
որ հանդիսականաց եռանդաւոր ծափա-
հարութիւններով ընդունուեցաւ : Յե-
տոյ Երեւելեան թատրոնին անձնանուէր
դերասաններն ալ «Վալիւմի» սիրահար-
եաները անուանով զուարճալի զուելոյ

մը ներկայացուցին որ նոյնպէս հանդիսա-
կանաց եռանդաւոր ծափահարութեանց
արժանի եղաւ :

Երգին վերջը Մեղու հանդէսին ար-
դոյ խմբագիրը հանդիսականաց բերնէն
համառօտ ծառ մը կարգաց, որուն մէջ
օրոտապիա ինքնակալին անգլին կենացը
երկարութիւն, և ազգային յառաջողի-
մութեան յարատեւութիւն մաղթելէ ետեւ,
Օրթադիւղէ տեսարանին և Երեւելեան
թատրոնին դերասանացն ու դերասանուհի-
եացը, ազդիս մէջ թատերական խաղար-
կութեանց սկզբնադրամառ, հիմնադիր,
հեղինակ և քաջաբեր երգիչներուն և նոյն
իրիկունն մեծաշուք հանդէսը տնօրինողնե-
րուն շնորհակալութիւն յայտնեց՝ որուն
համար հանդիսականք ձայնակից եղան
կեցցէներով :

Արտուր թէ այն գիշերը 60 հազար
զուրուշէն աւելի արդիւնք եղեր է, որուն
մէջէն թատրոնին նիւթական ծախքը հա-
նելէ ետեւ, մնացածին կէսը Բարեգործա-
կան ընկերութեան, կէսն ալ համադրի
հիւանդանոցաց պիտի բաժնուի :

Եհաւաթի Բարեգործական ընկե-
թեան յանձնաժողովին կողմանէ կարգաց-
ուած ուղերձը որուն հրատարակումը կը
խնդրուի մեզնէ :

ԱՆՍԻՆ ԵՐԻՏԱՐԱՐՈՒՄ

Ձեր խաղալը տեսնող մէկէն կ'ըսէր թէ
ազնուական զգացում մը եւ գեղեցիկ գազա-
փար մըն է ձեզ վառողը : Դուք այս զգացման
եւ այսպիսի բարձր գաղափար մը ծառայեցը-
րով ձեր տաղանդը, աւելի փայլեցուցիք դա-
նիւն ձեր օրինակովը ամենքը միացան ազգին
թշուառներուն ու տառապանքներուն օգնու-
թեան հասնելու համար : Այսօր՝ այս չըջա-
պատին մէջ, ժողովուած բարեգործ բաղմու-
թիւնը եւ ազգին ազգասիրուն ու հիւանդ-
ներուն համար յառաջ եկած ճոխ արդիւն-
քը՝ ձեր արդիւնքն է անի : Այս մտածութիւ-
նը թող ձեզ ուրախացնէ, ձեզ քաջաբեր
եւ այն շնորհակալութիւնները՝ զոր ազգին
ընտրեալագոյն բաղմութեան եռանդուն ծա-
փահարութեանց խառնելով ձեզի կը դըր-
կենք, դոյզն հաւատովը մը թող ըլլան այն
սիրոյ ու համակրութեան զգացմանցը զոր ազ-
գեցիք մեզի այդ ձեր առաքինական գործովը :

Անիւն երիտասարդներ, յիշեցէք միշտ
այս գիշերն որ այնքան արդիւնաւոր եղաւ բա-
րեգործութեամբ ազգին համար, եւ այս յիշա-
տակը թող ձեզի առաջնորդէ առշապային ու
զորմածասիրութեան ու ազգասիրութեան շա-
ղին մէջ :

1862 մարտի 17		Անդամք
Բէրա	Յանձնաժողովոյ	
Պօլս Կիւլեմե	Յօսէ Կիւլեմե	
Աբէ Թեւրէթեան	Յօսէ Կիւլեմե	
Վարդէն Մեմեթեան	Յօսէ Կիւլեմե	
Փեւեղապետ Կիւլեմե	Յօսէ Կիւլեմե	
Թեմա Եւսեմե	Յօսէ Կիւլեմե	
Գրգոր Պ. Խաչատրեան	Յօսէ Կիւլեմե	
Սեփէ Աւագեմե	Յօսէ Կիւլեմե	
Մ. Պ. Արապեան	Յօսէ Կիւլեմե	
Միւլեւ Մեմեթեան		

Խաղալը քարոզիչ շնորհաւայլ
Ներսէս վարդապետն հետեւեալը կը գրէ
մեզ :

Մեծազոյ սիրելիքս բարեկամ :

Մեր շնորհագործ Տ. Դուկաս հօր սպա-
սաւորին համար ստուգապէս գող է ըսող չկայ,
այլ միայն կասկածներ են լիքն : Ինքիւրութեամբ
կը ծանուցանեմ որ այսօրուրէն տարածա-
յութիւնը խաղաղացած է զիւրի մէջ :

Այօթարար
Խաղալը Ներսէս Խաչատրեան Վարդապետ
9 Մարտ 1862 քարոզիչ խաղալի :

Գումագարուր Մայր եկեղեցւոյ զըպ-
րոցի հոգարարները՝ յիշեալ պարոցին
աշակերտաց տարեկան քննութեանը հա-
մար հետեւեալ որոշումը ըրած են : այսին-
քէն :

Մարտի 12 երկուշաբթի օրէն սիր-
եալ՝ մինչև շաբաթ օր մարտ 17՝ քննու-
թեան միջոց որոշած են և ըրադոցս մի-
ջոցաւ կը ծանուցանեն ուսումնական աղ-
բայնոց՝ և որոյ իյէ արժան, զի ով որ
Քրիստոնէական վարդապետութեան և
Հայկաբանութեան քննութիւնները ընել
կը կամի, նոյն վեց աւուրը մէջ ժամ 7էն
մինչև 10՝ բարեհաճ ազգասիրար ներ-
կայ գտնուիլ յիշեալ դպրոցը :

Կաւ Վաղդիւրէնի քննութեան հա-
մար գալ ուղղին՝ ժամանակ որոշուած է
նոյն շաբթուան մէջ երկուշաբթի, չորեք-
շաբթի և ուրբաթ օրերը՝ ժամ 4էն մին-
չև 7 :

Եւ և Տաճկերէնի, Ռուսարանու-
թեան և Եշխարհագրութեան քննու-
թեանց համար երկուշաբթի, չորեքշաբթի
շաբթուան մէջ երեքշաբթի, հինգշաբթի
և շաբաթ օրերը յառկացած են ժամ 4
էն մինչև 7 :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Յառաջեկալ մարտ 25 կիրակի օրը
Բարեգործական ընկերութեան ընդ հա-
նուր ժողով պիտի գումարուի Համադ-
գեաց ընկերութեան խորհրդարանը Լա-
լէ փողոց թիւ 13 : Տնօրէն ժողովը կը
խնդրէ բոլոր ընկերներէն որ բարեհաճին
նոյն օրը ժամը 7ին ձիւղ ներկայ գտնուիլ :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգշաբթի գիշեր Մարմարայի ծո-
փուն մէջ աղետալ դէպք մը պատահե-
ցաւ :

Ռուսաց ընկերութեան Քօղբիտ
շողեւաւը հինգշաբթի իրիկուն մայրաքա-
ղաքէս Մէլնիկի երթալու համար ծամբայ
եղելով, Լոնդրայէն եկող Յունական-
Երեւելեան ընկերութեան Լալեմիս շո-
ղեւաւին կը պատահի Մարմարա կղզւոյն
մօտը, և այն աստիճան սաստիկութեամբ
կը զարնուին իրարու, որ Ռուս շողեւա-
ւը հինգ վայրկեանէն կընկղմի : Պաշտօնա-
կալ մը, 21 նաւատի և 30 ծանապար-
հորդ ծովասոյց ըլլալով կը կորսուին :

Իսկ Լալեմիս շողեւաւին ալ յա-
ռաջակողմը չարաչար կը վնասուի, այսու-
ամենայնիւ կարող կըլլայ ծամբան շարու-
նակելով Կ. Պօլս հասնելու ընկղմեալ
շողեւաւէն ազատուած ծանապարհորդնե-
րէն ալ հետը բերելով :

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

Թ Ո Ւ Ք Ա Ն Տ (Վ Ե Բ Ե Մ)

Սոսկալն ախտ մը՝ որ դժուրէն ելած
կը թուի մարդկային աղքը կը շարդէ և
աղքերն սպառել կ'սպառնայ : Երբուն
դարէն ի վեր ըրած գոհերուն ցաւաղին
հեծութիւնները երկրի մէկ ծայրէն միւս
ծայրը արձագանք կարձակեն : Անոնց ոչ
մէկ աստիճան անոր մահացուցիչ ձի-
րաններէն չկրնար պրծիլ, և ոչ մէկ ստող
կաղմուածք մը կրնայ անոր մոլի կատա-
ղութենէն ազատիլ : Եւ ատ անգամ մար-
դիկ իրենց զօրեղ հասակին մէջ կը զոր-
նուին անիւ, նմանապէս կանայք իրենց
ամենէն գեղեցիկ և պայծառ հասակին
մէջ : Մինչև այսօր պաշտպանողական հը-
նարք մը չկար այս անողբելի պատու հասին
դէմ, որ բժշկական գիտութեան ամեն
ձիւրերուն դէմ կը խիզախէր, և անոր
սկար պիմադրութեանը հետ կը խաղար :
Եյս սգաւանիլ պատկերէն ամեն մարդ
կը ճանչնայ թոքախտը :

Բայց դարձունեք աչքերնիս մեր
անցեալ թշուառութեանց աղեկաւոր տե-
սիլէն : Փութեանք մեծաւանդ ձեռք ձգել
անյուսալի օրնութիւն մը՝ որ վերջապէս
գիտութիւնը կը բերէ մեզ : Երեկ ան-
բուժելի ծանցուած թոքախտն այսօր ան-
բուժելի չէ : Եյս զարհուրելի հիւան-
դութիւնն այսուհետեւ մահուան անդարձ
դատաւիլը մը չէ :

Պիտի բսեն մեզի թէ մնացածին յոյ-
սերով ինքզինքս կը խաբենք : Բայց կը
յուսանք որ կը հաւատան մեզ երբոր
գիտան թէ մեր ծանուցածն այսպիսի
բաներ են որ Եւրոպայի երկու ամենէն
հռչակաւոր բժշկական ընկերութեանց
այն է Փարիզի կայսերական բժշկութեան
ձեմարանին և Պրիւսիէի բժշկական ար-
քունի ձեմարանին մէջ՝ մեծաճայն հըն-
թեցին : Եյս երկու գիտական ընկերու-
թիւնները թոքախտէ բուժուած անձինք
տեսան զորոնք բժշկական արհեստն աղա-
տեր էր : Ստուգեցին որ անոնց բժշկու-
թիւնը վերջնական և արմատաւոր էր :

Թոքախտն բժշկելութեան սկզբունքն
անոնցմէ վաւերացաւ և բժշկական այս
դերաւանց յաղթանակին հեղինակը ան-
նոնց քաջաբերութիւնն ու զովեստը ըս-
տացաւ :

Եւնի ժամանակ տեսնուած են թո-
քախտաւորներ՝ զորոնք գիտութիւնը մահ-
ուան դատաւարութեամբ էր՝ յանկարծ մահ-
ուան ծամբէն ետ դարձած և գերեզմա-
մանին մօտեցած ժամանակին նորէն կեան-
քը ձեռք ձգած են : Եսիկա շատ տես-
նուած էր, բայց դադարեցրէ հասկըց-
ուած : Եյսպիսի բժշկութիւնները՝ որ
հնարաւորութեան սահմանէն դուրս կը
թուէին, ամեն ժամանակ գերբնական
հրաշքներու պէս բաներ երեւցած են բը-
ժիշկներուն : Բայց երջանկաբար արգի դի-
տութիւնը ապացոյցով հաստատեց որ
կատարելապէս բնական բաներ էին, և
մինչև անոր դարմանալի գաղտնիքը պար-
զաբար բացատրեց մեզ :

Եյս գիտաւարդեալ օրինակները որոնք
բնութիւնը կուտայ մեզ՝ բժշկաց յու-
սահատութիւնը փայտաւելը կը ծառա-
յէին, և Թոքախտն դարման մը գտնե-
լու համար անդուլ ջանք և խուզարկու-
թիւններ ընելու կը յորդորէին զանոնք :

Ար յիշեցնէին որ հիւանդութեանց
և դարմանաց խնդիրներու մէջ խոհեմու-
թիւնը կը պահանջէ միշտ անսպառ բառը
գործածել անսպառ բառին տեղ : Գոնե-
սա ստող է որ թոքախտը բացարձակա-
պէս և ետպէս անբուժելի չէ, որովհետեւ
բնութիւնը երբեմն ինքնիւրեւ թողուելով
կրնայ անոր յաղթել : Արեւմտեան հա-
մար թոյլ չարուրի արհեստին որ բնու-
թեան նմանի : Թոքախտն բնական և
ինքնին բժշկութիւնը գիտութիւնը ընդու-
նած է, անոր արուեստական բժշկութիւ-
նին ալ ուրիշ իրողութիւն մըն է որ ձեռք
բերեն անհնար չէ :

Եյս պարզ խորհրդածութիւնը ու-
ղեցող մը եղաւ մեր գիտական ժամանա-
կակիցներէն մէկուն, և խոհեմ համար-
ձակութիւն մը տուաւ անոր՝ ջանքեր ու
աշխատութիւններ ընելու՝ զորոնք յաջ-
գութիւնը պահեց : Մեր ջանքերուն շը-
նորհիւր մահը քոյլ մը ետ դնաց, և մեր
օրուան յառաջադրուող գիտութեան առ-
ջեւ ընկրկեցաւ : Միւլիթարի ձայն մը
լուսեցաւ ցաւոց անդունդին մէջ : Տա-
րաքաղք թոքախտաւորներն յուսոյ իրա-
ւունքէն զրկուած չեն այսուհետեւ : Գի-
տեն որ ժամանակակից գիտութիւնը ան-
գութ օրհասին կրնայ կերպով մը յաղ-
թել և անոր վճիռները կործնել :

Ով է այս անկշռելի ծառայութիւնն
ընող որ այնչափ դժբաղդներ յուսահա-
տութեան եւ մահուան ձիրաններէն կը
քաշէ կտանէ : Գիտուն, աշխատասէր և
համեստ բժիշկ մը : Տոքթօր Էրթ-
րուէն է, որ ինքզինքը կուրծքի հիւան-
դութիւններ միայն դարմանելու նուիրած
ըլլալով՝ տասն տարի աշխատեցաւ թո-
քախտին դարման մը գտնելու, և անթիւ
փորձեր ընելէ ետեւ զայնոց ազդու
դեղ մը գտնելու, ինչպէս նաեւ զանի յա-
ջողութեամբ դործադրելու եղանակը :

Թոքախտը թոքերուն վրայ գրացած
մանր պայարներ է, որ հետ զհետեւ կա-
ձին, կը հասունանան, կակղանալով կը խրդ-
կայնին, կը լուծուին և հազալով դուրս
կը հանուին : Եսանկով թոքին վրայ խո-
ռոշներ եւ շարաւաղից խորտուբորաներ
կը բացուին : Եսիկա է որ թոքախտը եր-
կու որոշ ժամանակի ջըման ունի : առա-
ջինն է պայարներուն գոյացման եւ ամեն
ժամանակ, երկրորդն է անոնց կակղա-
նալուն ու լուծուելուն ժամանակը :

Թոքախտը բժշկելու համար այնպիսի
դեղ մը գտնել պէտք էր, որ կարող ըլ-
լար առաջին ջըմանին մէջ պայարներն ար-
զիւլ կամ ջնջել, երկրորդին մէջ ալ խո-
ռոշներն սպիացնել : Ես երկու մեծ գրե-
ւարութիւն կար յաղթելու : 1՝ աղքու-
ղեղ մը գտնել : 2՝ եւ այս էր աւելի դժ-
ւարինը, այն դեղը ամենայն զօրութեամբ
ախտին դէմ հանել, այնպիսի ախտի մը
որուն ուղղակի դեղ հայեցնելն անհնար
կերեւի :

Եյս կրկին դժուարութեան խիստ

յուշող կերպով յայլմեջ Տաթևոր
Հարթութեւ, Դեղը այն դարձաւ որ մեծաւ
դակեղեղ նման է որ Իօտ անուանով ճանաչ
ցուած է Իօտին գործածութիւնը հո
տոտեղով կըլայ Լմենայարկ և խիստ
ճարտարահար գործիք մը Իօտը կը շո
ղիւնէր, և ճնշուած օդին հետ զանի կը
հասցունէ մինչև թորքին վրայ եղած վեր
քերուն խորերը Լմեն մէկ հիւանդ կէ
տերը որ նա մը օդ կընդունին, մաս մ'ալ
Իօտ կընդունին հետք ասանկով հիւան
դութիւնը իր գեղը կընդունի, ինչպէս
որ արտաքին հիւանդութիւն մը կընայ ըն
դունիլ Լմեն աւելի պարզ և մանա
ւանդ անմիաս դարման մը չկրնար ըլլալ,
որուն հիւանդներն սկզբնաւորութիւն կը
նեն Իօտաւոր սկիւտաներ քաշելով, որ
պէս զի քիչ քիչ և մեղմով շնչառու
թեան գործարանները վարժուին այն զօ
րաւոր դեղին ։

Իւրաւ կը հասկցուի որ Իօտին
այսպէս շնչառութեամբ մատակարարումը
դեղին բոլոր հիւթը, բոլոր զօրութիւնը
արդիւնաւոր կընէ ։ Հաւանական է որ
թորքախտին դեմ մինչև հիմա պարսպ տե
տեղը փորձուած անթիւ դեղորէից մէջ
թերեւս այնպիսի դեղեր կային որ Տաթ
թոր Հարթութեւն Իօտը մատակարարե
լուն կերպով գործադրուէին նէ ասպար
զիւն չէին մնար ։

Ինչ և իցէ, այսօրուան օրս կատարե
լայտէս ապացուցուած է, որ այս անգին
դեղը շողիլ ձեռով մատակարարուինէ թո
քախտը կրնայ բժշկել ։ Երկու ներհուն
ճանարաններ ճանչնցին ասիկայ, և փորձն
ալ ամեն օր հաստատութիւն կուտայ
Տաթթոր Հարթութեւն, որուն համար
անխառն բերկրանայ աղբիւր մըն են ճե
մարաններէն ստացած քաջալերութիւնն
ըն և իր ձեռքով իրկուած բազմաթիւ
հիւանդներէն ստացած ջերմ երախտա
դիտութեանց ցոյցերը ։

ՏՈՔԹԵՐ ԿՐՕՆԵՍ

Անգամ Գաղղիոյ բժշկական ձեռնարանին
(Գաղղիոյ հիւանդանոցաց Մօնիթօր
լրագրէն թարգմանուած) ։

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳՐԵԱՆՔ

ԳՈՒՇԱՅ ԵՊԵՂԵՅԻՑ

Պ. Մ. Հապանեանի աշխատանք

լուծեամբ գաղղերէն լեզուէ թարգ
մանաւ զուարճալի գրծական գիրք մըն է ։
Սը գտնուի Մէրճանը Պ. Յ. Մար
գարեան եւ Պ. Պաղտասար գրաւաճառ
ներուն քով ։

Մ Ո Ւ Թ Ա Ս Ս Ր

ՄԱՐԿԵՐ ԵՐԵՎԱՆ

ՄԵՔԹԵՐԵՐ ԻՅԻՆ ԹԵԼԵԽԻՑ

Վ. Ե.

ԹԱՍՎԻՐԵՐ ԻՆ ՄԻՆԵՐԵՆ ԳԵՂԵՍԵՐԵ

Տպեալ Դ. Կ. Պոլիս

Ի տպարանի և Գարեթիւն Միտանան

Լնցեալ տարի հրատարակուած և
լրագրոյ 481 թուովը ծանուցուած ըն
տիր Եղարհագրութեան տաճիկերէն է ։

Մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրաւա
ճառներուն քով կը գտնուի ։ Գին 15
դրուշ ։

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԿԵՐ

ՄԱՐԿԵՐ ԿՈՇԵՐԸ (ՆԱՍԸՐ) ՄԵՂԵՐ Ի ՄԵՂ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԴԵՂԱՆԵՐ

Այս հրապարակուած գիրքին գործածութիւնը
գիրքին եւ բժշկութիւնը դարմանալի է ։ Քանի
մը շարժաթ յառաջ փորձի համար գործածուե
լիք օրինակներով 15 եւ 20 տարեկան կոշտերը
քանի մը աւել մէջ անհետ եղան, և անոր
պատճառաւ շորհակալութեան բազմաթիւ
նամակներ ստացաւ ֆարիզէն բերողը ։ Կոշ
տերէն ձանձրացողը թող առնէ այս գիրքը եւ
ինքնին կը վկայէ անոր գործութեանը ։

Այս գիրքին մէկ մասն զինն է 20 դրուշ
և ծախուած տեղին ֆարիզը գրատուը ֆալ
ճըլար խան թիւ 2 ։ Գնորդ այն տեղէն կրնայ
խանալ գործածութեան կերպը ։

ԹԱՍՎԻՐԵՐ ԿՐՕՆԵՍ

ԴԱՍԱՏՈՒԹԻՒՆ ԱՌԵՆԻՍԻԱԿԱՆ

Լաւարական տուեմարակալութիւն և
առեւարական թուագրութիւն, առեւ
արդական նախագրութիւն, գիրութիւն
ապրանայ, գիրութիւն սեղանակալութ
թեան, և ուրիշ վաճառականութեան
պէտք ըլլալիք գիրութիւններու վրայ,
ինչպէս և Գաղղերէն Լնցեալներն և

Գերմաներէն լեզուաց դաստառութիւն
կըլայ շարժը երեք օր յանձնարարական
գրատեսակը ։

Լաւարական տեղակներ կաղաղ
ընէ կամ ընենէ և ու իցէ գրութիւն
ներ կամ թարգմանութիւններ ալ կըլայ
յանձնարարական գրատեսակը ։

Յանձնարարական գրատեսակը կեղ
ընտանեղ մը եղած է պաշտօնէից հա
մար ։ Եւ իցէ պաշտօնեայ ընտանեղները
կրնայ հոն յարմար պաշտօնեայներ գրա
նէլ ։ Պաշտօն ընտանեղներն ալ պէտք է
երթան Մեճ նոր խանի վերի գրանը մէջ
թիւ 5 Յանձնարարական գրատեսակը և
հոն ինքզինքնին արձանագրել տալու ։

ԵՐԵՎԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԿԵՐ

ՊՕՆԵՐԵՆԻ

Փարէլ Դեղեր Երեւանի Դեղեր Երեւան

Երեւան Դեղեր

Երեւանի ամենէն երեւելի բժիշկներուն
վկայութեամբ Երեւանի լուծուածը ամեն
կերպ արեւահասութեանց ամենէն զօրաւոր
դեղն է ։ (Գործածութեան եղանակը հետը
գրուած հրահանգին մէջ նշանակուած է) ։

Երեւանի Տաթթերը խիստ մեծ յաջո
ղութեամբ կը գործածուին ծննդաբերու
թեան դժուարութիւններու, արդանիցի ու
ուցնիներու, արեւն թնկու և կորսնցունե
լու, հինցած թանջերու և որովայնալուծու
թիւններու դէմ, և այլն ։

Կը գտնուի մայրաքաղաք Տէլլա Սուտա
յի, Օթմիլի, Քալէյայի և ուրիշ զլխաւոր դե
ղավաճառներու քով, և Գալթիա վոյժո
տայի փողոցը թիւ 9 Բիւպլիւքաթէօն Ժէնէպայի
տնօրէն Մօնիթօ Մէֆրէտիին քով ։ 2

ՏՈՒՄԻ

ՏԵԼԵԼԻՍ ԵՐԵՎԱՆ

Գաղղիոյ Բէլլա-Երեւանի Դեղեր Երեւան

Այս շարքապատ հատադեղները (հապ)
Գաղղիոյ Պոլլո, Յուլիէ և Պալի երեւելի
բժշկութեան վարպետներէն կաղմուած յանձ
նաժողով մը կողմանէ փորձուելով ուրիշ եր
կաթախառն դեղերուն վրայ ունեցած դերա
զանցութիւններն ու ազդուութիւններն ստուգ
ւած է ։ Սօտ օրերս դարձեալ նոյն ձեռնա
րանին տրուած նոր տեղեկագրի մը մէջ վե
րոյնեալ վկայութիւններն հաստատուեցաւ ։

Այս Տաթթերը ընդհանրապէս ամեն երկ
րի բժիշկներէն կը գործածուին դժուարու
թեան, արեան նուազութեան, կանանց և
մանաւանդ օրիորդաց դաշտանի դժուարու
թիւններուն և երկու տեղին մարմանկան
տկարութեանց դէմ ։

Իւրաքանչիւր տուի գործածութեան
կերպը նշանակող գրութիւն մը ունին ։ Վրանին
կերպերուն պատեան մը ունին, և վարդա
գոյն ժապաւէնով մը կընկայ են ։ Մ. Լալլա
յի տնօրէնութեամբ ընդհանուր վաճառողն է ։

Կ. Պոլլոյ մէջ կը ծախուին Տէլլա Սու
տայի, Օթմիլի, Քալէյայի և ուրիշ զլխաւոր
դեղավաճառները, և մանաւորապէս Գալթիա
վոյժոտայի փողոցը թիւ 9 Բիւպլիւքաթէօն
Ժէնէպայի տնօրէն Մօնիթօ Մէֆրէտիին
գրատեսակը ։ 2

Լմերիկայի ամեն տեսակ ընտիր երկ
րագործական մեքենաներ քովախօնով ըն
րել կը տրուի ։ Գալթիա թիւ 17 Օ
մէր փողոցը Լմերիկայի մաղաղան ։

ՉԿԱՆ ԻՒՂ

ՄԱՐԿԵՐ ԵՐԵՎԱՆ

Գաղղիացի Տաթթոր Օթմիլի բժիշկին և
Շէլլիէ դեղագործին պատրաստածը, որուն
մէջ ձուլի հոտ և համ ամենէն չկայ ։

Կը ծախուի Գալթիա վոյժոտայի փողո
ցը թիւ 9 Բիւպլիւքաթէօն Ժէնէպայի տնօ
րէն Մ. Մէֆրէտիին սենակը ։

Աս լրագիրը շարքն անգամ մը կելլէ
շարք օրերը Ով որ կուգէ կրնայ ստու
ագրելի, Կ. Պոլլոյ Զինիլի խանը լրագրոյ
գրատեսակը ։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձու
ներն են ։

ԻճՄԻՐ. Յօնանեան աղա Մագստեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Շաւարդ աղա Ալիաբեան.
ԱՆԴՐՈՒՍԵՆԻՆԻՍ. Մանուէլ Սուրբա
աղա Գալուստեան.

ՏՐԱՊԵՐՈՍ. Պ. Խաչատուր Ելմասեան.
ԹՈՒՍԱՅ. Դեղորդ Ե. Յոնանեան աղայ
Աբգարեան.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զարար
եան.

ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Էսկիշիհիր
լիեան.

ՆԻԿՈՍԻՏԻՆ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԵՐԱՊԵՐՈՍ. Պ. Դ. Մալաքաբեան.
ՎԱՆ. Պ. Մկրտիչ Տ. Ատմեան.

ԽԱՐԵՐՈՒ. Պ. Դեղորդ ձափարեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Մ. Գանիկ աղա Խալանեան ։

ԱՏԱՐԱՅԱՐ. Մանուէլ Թակրոպ աղա Տ.

Դրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզող
ները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան
ըրպակցիլ ։

ԱՌԵՆԻՍԻԱԿԱՆ

ԴԱՍԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՍՎԻՐԵՐ ԿՐՕՆԵՍ

Յո մանան իրա Մէճիտի	174-30
« 20նոց Սրճաթ	54-20
Թահլիլաթ Մուսթաթ	75-15
սամալ ձեռնաթ	65-15
Էնդիլական իրա	194-20
Գաղղիոյ 20 ֆրանքոց ոսկի	151
» 5 ֆրանքոց արծաթ	57-10
Ռուսիոյ բոլ խմբիկալ	155
Գարպովանց	29-10
Սօֆօրին	90
Աւստրիոյ գըրըմից	565
Տասնոց քանանոց հաղարին	

ՓՈԼԻՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԴԱՄՊԻՐ) ԳԻՆԵՐԸ
ԹԱՍՎԻՐԵՐ ԿՐՕՆԵՍ ՍՏՈՒՆԵՐԸ

Հանրա 51 օր պայմանագրով	
« 5 ամիս	«
Փարիզ	«
Մարսիլիա	«
Վիեննա	«
Թրիեստ	«
Լիւթից	«
Ճէնովա Լ. Ն.	«
Լոնտոն	«
Մարսիլիա	«

ՍՐՄՏԻՔ

ՊՈԼԻՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

Յորեն Բուլլիի	54-55
« Իմպիլի	44-46
« Կալաքի	44-46
« Թալլան	48-50
« Խալալի կալուղ	55-56
« Բուլլիի կալուղ	55-56
Եղիպտոսցորեն կալաքի	24-24
Գարի Բուլլիի	42-44
Վաճառանոցի մէջ կայ ընդ ամենը 450000	
Գրեւ ցորեն և 20000 գրեւ գարի	

Շարժ	Բէ	Գ	Դ	Ե	Ու
5	5	6	7	8	9
Գուրուշ	ԳՐ	ԳՐ	ԳՐ	ԳՐ	ԳՐ
174-30	174-20	174	175	168-20	167
54-20	54-30	54-20	54-10	53	52-30
75-15	70-20	72-20	72-15	72-10	71-20
65-15	64	62-20	62-20	64	62
194-20	194-20	191	190	185	184
151	150	154	149	145-20	144
57-10	57-20	57-10	57-15	56-25	56
155	154	154	155	149	148
29-10	29	29	29	28	27-30
90	89	89-1	88	85	85
565	560	550	525	500	500

ՄԵՏԱՐԱՅ (ԻՓԵՔ)

Տէվրաէշ ընտիր տակ	«	Օս. Լր. 120 Գր.
«	4	«
«	2	«
«	5	«

Մէլէ Պրուսա ընտիր տակ

«	4	«
«	2	«
«	5	«

Մէլաւա

«	4	«
«	2	«
«	5	«

Ֆիլաթիլ 40-12 և 44-12

«	420-440
Գօղա Պրուսա չոր	440-200
Պարոկաստանի ֆրանք	52-36

ՉԱՆԱՅԱՆ ՆԻԹԵՐ

Գլխորդ (Մաղը) սեւ	445	Լիւ 46-30 47
Կանանչ և ճերմակ	«	44
Գեղին հատիկ (ձէնրի) Լնցեալ	420	Լիւ 47
Բուրդ Գըրըմ կէս լուաց	Կենդ. 415	«
Չէ լուացած 400	«	470

Տաճկաստանի	420	Լիւ 47	«	8
Թիֆլիզ Լնցեալ	410	Լիւ 47	«	45
Մանուէլից	«	«	200	«
Ս. Գարա Լիւսար	«	«	«	«
Բիթլի	«	«	«	«
Տերեւ	«	«	«	«
Խէժ Արաբիոյ (Չաւր) արալի	«	«	«	«
Պղինձ (Պաղը) Թօքաթ	«	«	24-22	«
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	430	Լիւ 47	«	30
Միտաթու	«	«	29-0	«
Սուսաթ Բուլլիի	«	«	«	«
Կուսաթի հուստ (Գէլէն թոխ) Բուլ.	«	«	«	«
Չէթ (Չէթիլ և Կալը) Ա. Գալաթի Զօնայ	40-44	«	«	«
Կիլիկի	«	«	9-9-1	«
Բամակի Գըրդ-Աղա և Գաւապա Կիլ.	«	«	«	«
Ասոր. Կիլիկի. Ատանա	«	«	«	«
Կաղին (Չընաթ) Տրապիզոն	«	«	«	«
Բուլլիի	«	«	«	«
Բրինձ Եղիպտոս Բէլլա Լիւ	«	«	5	«
Տաթթիթ	«	«	5 1/2	«
Սճաթ (Սալթ) Գաւապա	«	«	7-8	«
Միլիլի	«	«	5-6	«

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանիկ Բիւ և Գաւի	400	Լիւ 47	4600-1700
« Մաթիլի և Սէյան	«	«	«
Շաւարդ Գ. (Զէլէ) 6-40 Լու. Կիլ.	«	«	«
« Գիլի (Թօղ)	«	«	420
« Զու. Գիլի	«	«	«
« Գիլի	«	«	418
« Գաղղ. Գիլի	«	«	445-450
« Գիլի	«	«	440
« Զալմա ընտիր	«	«	«
« Բուրձով (Լուլալ)	«	«	«
Պղպնդ (պիլլալ)	«	«	44
Լիւսալ (Լիլի) Պղնկալ	«	«	270-280
« Մաթաթ	«	«	150-165
Որդան կարմիր (գըրմըղ)	«	«	95
« արծիթալի	«	«	98
« տեսակ Բ.	«	«	54
« Խոնա	«	«	440-450
Թէյ (Լայ) Գիլի	«	«	«

« Բէ. Զօ. 480-200

Հանքածուխ Լիւ Զալմա